

Anastasia Frimodig

Sami Savolainen

IHANTEELLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ
KÄYTÄNNÖN HARJOITTELUSSA
SAIRAAHOITAJAOPISELIJAN
NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Joulukuu 2015

KYAMK

University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Anastasia Frimodig, Sami Savolainen	Sairaanhoitaja	Joulukuu 2015
Opinnäytetyön nimi		
Ihanteellinen oppimisympäristö käytännön harjoittelussa sairaanhoitajaopiskelijan näkökulmasta		37 sivua 4 liitesivua
Toimeksiantaja		
Pohjois-Kymen sairaala		
Ohjaaja		
THM Raija Ronkainen		
Tiivistelmä		
<p>Käytännön harjoittelu on iso osa sairaanhoitajakoulutusta. Koulutus on tiukasti säädeltyä ja koulutuksella pyritään ammattitaitoihin valmistuviin sairaanhoitajiin. Käytännön harjoitteluun jää iso osa teorian ja käytännön yhdistämisestä sekä kädentaitojen oppiminen ja harjoittelu.</p> <p>Opinnäytetyönä toteutetun tutkimuksen tavoitteena oli selvittää käytännön harjoitteluiden suorittaneiden opiskelijoiden kokemuksia siitä, minkälainen ihanteellinen harjoitteluympäristö ja harjoittelun ohjaaja olisi.</p> <p>Teemahaastatteluna toteutettuun kvalitatiiviseen tutkimukseen osallistui viisi valmistuksen kynnyksellä olevaa opiskelijaa. Heidän vastauksensa analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Opiskelijat kokivat että harjoittelupaikkaan perehdytykseen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja opiskelijaa ei saisi jättää yksin ensimmäisinä päivinä. Opiskelijat toivat esiin sitä että ihanteellinen ohjaaja antaisi mahdollisuuden harjoitella, ottaisi mukaan erilaisiin toimenpiteisiin ja mahdollistaisi myös harjoittelupaikan ulkopuolella tapahtuvan liikkumisen. Opiskelijat toivoivat että heidät hyväksyttäisiin harjoittelupaikassa kollegana tai tulevana työtoverina ja että heidät pidettäisiin ulkona harjoittelupaikan sisäisistä konflikteista.</p>		
Asiasanat		
sairaanhoitajaopiskelijan työharjoittelu, terveydenhuolto, työssäoppiminen, harjoitteluympäristö		

Author (authors)	Degree	Time
Anastasia Frimodig, Sami Savolainen	Bachelor of Health Care	December 2015
Thesis Title		
An Ideal Learning Environment in Practical Training from the point of view of Nursing Student		37 pages 4 pages of appendices
Commissioned by		
Hospital of Northern Kymenlaakso		
Supervisor		
Raija Ronkainen, Master of Health Care		
Abstract		
<p>Practical training is a big part of studies included in the nursing program. The nursing program is strictly restricted and supervised by the government. The main goal of nursing program is to have highly skilled graduates. Practical training is the main learning environment for nursing skills and combining theory to practice.</p> <p>The main purpose of this study was to find out the experiences of the graduating students that have been in practical training in the hospital of northern Kymenlaakso about ideal learning environment and ideal the practice instructor.</p> <p>The qualitative study was executed as theme interview. Five graduating students answered the questions and the results were analyzed by content analysis methods.</p> <p>Students felt that an introduction to work practice environment is important and the student should not be left alone on the first few days of work practice.</p> <p>Students thought that the ideal instructor for work practice would allow the student to practice nursing skills, would take the student with her to different procedures and would make possible for the student to visit different professionals outside training facilities.</p> <p>Students hoped that they would be accepted as working members of the nursing staff in their working environment. Students hoped that they would be seen as future co-workers and would be kept out of staff conflicts.</p>		
Keywords		
practical learning, nursing student, learning environment, learning while working		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KÄYTÄNNÖN HARJOITTELU	7
2.1	Käytännön harjoittelu ja sen tehtävä	7
2.2	Käytännön harjoittelu oppimisympäristönä	9
2.3	Opiskelijan rooli	10
2.4	Ohjaajan rooli ja ohjaussuhde	11
2.5	Hyvän ohjaajan ominaisuuksia	12
3	OPPIMISYMPÄRISTÖ	12
3.1	Oppimisympäristö käytännön harjoittelussa	12
3.2	Oppimiseen vaikuttavat tekijät	13
3.3	Oppimista edistävät tekijät	14
3.4	Oppimista heikentävät tekijät	15
3.5	Käytännön harjoittelupaikkaan perehdytys	16
3.6	Arvioinnin osuus ja merkitys opiskelijalle	17
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
5.1	Tutkimusmenetelmän valinta	19
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu	20
5.3	Tutkimusaineiston analyysi	21
5.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	21
5.5	Tutkimuksen eettisyys	22
6	TUTKIMUSTULOKSET	24
6.1	Yleiskatsaus	24
6.2	Ihanteellinen perehdytys	25
6.3	Ihanteellinen ohjaaja	26
6.4	Ihanteellinen ilmapiiri	28
6.5	Ihanteellinen oppimisympäristö	29
7	POHDINTA	31
7.1	Tutkimustulosten yhteenveto	31

7.2	Jatkotutkimusehdotukset	32
7.3	Pohdintaa työn vaiheista.....	32
	LÄHTEET.....	34

LIITTEET

Liite 1. Amk-tutkintoon johtavien aikuiskoulutuslinjojen opiskelijamäärä 2005-2014

Liite 2. Yhteenveto käytännön harjoittelun aikana oppimiseen vaikuttavista tekijöistä

Liite 3. Haastattelurunko

Liite 4. Tutkimusaineiston analyysin työtavan kuvauskaavio

1 JOHDANTO

Sairaanhoitajakoulutusta toteutetaan ammattikorkeakouluissa. Koulutuksen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita jotka toimivat itsenäisesti terveyttä edistäen yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa. Sairaanhoitajat toimivat itsenäisesti hoitotyön asiantuntijoina hoitaessaan potilaita ja toteuttaessaan lääkärin määräyksiensä mukaista lääketieteellistä hoitoa. Sairaanhoitajien työn perusta on lainsäädännössä, vallitsevissa hoitosuosituksissa ja eettisissä arvoissa ja periaatteissa. Sairaanhoitajan ammatillinen asiantuntijuus koostuu 10 osa-alueesta jotka ovat eettinen toiminta, terveyden edistäminen, hoitotyön päätöksenteko, ohjaus ja opetus, yhteistyö, tutkimus- ja kehittämistyö sekä johtaminen, monikulttuurinen hoitotyö, yhteiskunnallinen toiminta, kliininen hoitotyö ja lääkehoito. (Opetusministeriö 2006, 63-64)

Käytännön harjoittelu on keskeisessä asemassa ammatillisuuden ja asiantuntijuuden edistämiseksi. Kokemuksellinen oppiminen antaa vankan pohjan terveyden edistämisen ymmärrykselle ja sen myötä omakohtainen kokemus työharjoittelusta on erittäin tärkeä jokaisen hoitoalalle valmistuvan henkilön ammatillisessa kasvatuksessa (Liimatainen 2002, 6,11,16). Työharjoittelu auttaa teorian ja käytännön yhdistämisessä ja antaa tarpeellisia voimavaroja tulevaan ammattiin.

Arjessa oppiminen on oman ammattitaidon kehittämisen ja kehittymisen tyypillinen menetelmä, käytännössä opitaan siis uusia metodeja, jotka ovat paljon tehokkaampia ja itselle sopivampia (Jokinen, Lähteenmäki & Nokelainen 2009, 260). Ilman käytännön kokemusta on mahdotonta kehittyä ammattilaiseksi, teoreettisten taitojen ja käytännön yhdistäminen on tärkeä ja vaativa osa ammatillista kasvua ja sen onnistumisesta riippuu valmistuneen hoitajan valmius siirtyä työelämään.

Tilastokeskuksen mukaan terveysalan Amk-tutkintoon johtavien aikuiskoulutuslinjojen opiskelijamäärä maan tasolla on kasvanut tasaisesti vuodesta 2005 (liite 1). (Tilastokeskus 2014). Siksi on kiinnostava selvittää miten valmistuvat aikuiskoulutuslinjan hoitotyön opiskelijat olivat kokeneet käytännön harjoittelut oppimisympäristönä.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten valmistuvat aikuiskoulutuslinjan hoitotyön opiskelijat olivat kokeneet käytännön harjoittelun oppimisympäristönä ja mitä olisi ihanteellinen oppimisympäristö käytännön harjoittelussa. Tässä työssä käytetyt käsitteet käytännön harjoittelu, ohjattu harjoittelu ja työharjoittelu tarkoittavat samaa asiaa. Tämän opinnäytetyön on tilannut Pohjois-Kymen sairaala joka sijaitsee Kuusankoskella, Kouvolassa.

Aihetta on tutkittu viime vuosina paljon, mutta tutkimukset on tehty pääosin erilaisesta näkökulmasta. Sairaanhoidajaopiskelijan näkökulmasta asiaa ovat käsitelleet esimerkiksi Maija Romppainen ja Suvi Kallio 2011 valmistuneissa tutkimuksissaan.

2 KÄYTÄNNÖN HARJOITTELU

2.1 Käytännön harjoittelu ja sen tehtävä

Ohjattu harjoittelu kuuluu ammattikorkeakouluasetuksen mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin. Harjoittelun tärkein tavoite on opiskelijan ohjattu perehdytys käytännön tehtäviin jotka ovat keskeisessä asemassa ammattiopintojen kannalta sekä teoreettisten tietojen ja taitojen soveltaminen työelämässä (Jokinen ym. 2009, 84). Sairaanhoidajakoulutuksessa Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa aikuislinjan ja nuorisolinjan opetussuunnitelmat eivät poikkea toisistaan harjoittelun laajuuden tai sisällön suhteen.

Sairaanhoidajan koulutuksessa tärkeässä asemassa on arvovaruksellinen kysymys siitä millaista terveyden edistämistä yhteiskuntaan hoitajan koulutus tuottaa. Ihminen terveytensä edistämässä on tärkeimmässä asemassa, hoitohenkilökunta on toissijainen. Terveyden edistämisen pitää olla yksilöllistä potilaan tilanteeseen nähden. Työharjoittelun tärkein opetus on ihmisen kuunteleminen ja perehdyttäminen hänen asioihinsa (Munnukka 1997, 16). Koulun opetussuunnitelman ja opiskelijan tavoitteiden käytännön harjoittelussa on oltava yhdenmukaiset ja harjoittelupaikan pitää vastata oppimisen tarpeita, tukea ammatillista kasvua ja huomioida opiskelijan lähtökohdat. Opiskelija on päästettävä mukaan moniammatillisten työryhmien toimintaan (Heinonen 2004, 23.)

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille 2003:22 mukaan terveysalan opiskelijat työharjoittelun aikana perehtyvät terveydenhuollon arvoperustaan, toimintaan, saavat perehdytystä työkuvaan ja -tehtäviin, oppivat ammattitaitoja ja soveltavat koulussa opitut teoreettiset tiedot käytäntöön (STM 2003:22).

Työharjoittelun tehtävänä on myös antaa riittävät taidot, tiedot ja valmiudet toimimaan potilasturvallisesti ja terveydenhuollon laatuvaatimusten mukaisesti. Toimintayksikön, joka tarjoaa työssä oppimisen mahdollisuuksia, on tarjottava sellaiset oppimismahdollisuudet, että opiskelijat hyötyisivät harjoittelujaksosta, ohjauksesta ja se vastaisi opiskelijan tarpeita. Työharjoittelu läpäisee koulutuksen koko oppimisajalta ja muodostaa terveyden edistämisen oppimisympäristön joka antaa perustan ja edistää tulevan sairaanhoitajan ammatillista kasvua (Liimatainen 2002, 15).

Sairaanhoitajan ammatti vaatii laillistamista, ja siihen henkilön on täytettävä tietynlaista osaamistasoa ja vaatimuksia, jotka on määritelty muun muassa EU-direktiiveissä, joiden mukaan oppilaitoksella on vastuuta sekä teoreettisesta opetuksesta että kliinisen osaamisen integroimisesta opiskeluun. (EU-direktiivi 2005/36/EY, asetus A352/2003).

Työharjoitteluun liittyy tietty ongelmاتیikka ja sen pitää yhdistää koululta saadut teoreettiset tiedot ja hoitoympäristön toimintatavat ja kulttuurin. Koulutus- ja hoitoympäristön tavoitteiden ja käsityksien oppimisesta sairaanhoitajakoulutuksessa on oltava yhdenmukaiset ja samansuuntaiset. Teoreettisen tiedon ja kliinisen oppimisen yhteensovittaminen edellyttää koulun opettajan ja harjoittelupaikan ohjaajan välistä yhteistyötä (Elomaa, Lankanmaa, Palta, Saarikoski & Sulosaari 2008, 38). Koulutuksen ja työelämän yhteistyö on ehdoton vaatimus teorian ja käytännön kuilun pienentämiselle, käytössä olevien resurssien hyödyntämiselle ja koulutukseen liittyvien muutosten huomioon ottamiselle harjoitteluympäristössä. Myös työsuojeluohjeet ja -määräykset ohjaavat harjoittelujakson toteuttamista (Heinonen 2004, 18 - 19.)

Opiskelijalla on lähtökohtaisesti oikeus saada ohjausta (Laiho & Ruoholinna 2011, 166). Ohjatun harjoittelun sujuvuuden edellytyksenä on, että opiskelijalle nimetään ammatillinen ohjaaja, joka on vastuussa opiskelijan oppimisesta harjoitteluyksikössä. Ohjaajalla on pedagoginen vastuu opiskelijan oppimi-

sesta. Nimetty ohjaaja on tietoinen opiskelijan tavoitteista, lähtökohdista ja oppimisprosessin etenemisestä, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisen oppimisprosessin ohjaaminen, joten oman ohjaajan käytäntö on todettu toimivaksi ja ammattitaitoa edistäväksi tavaksi ohjata käytännön harjoittelua (Luojaus 2011, 22; Heinonen 2004, 18-19).

2.2 Käytännön harjoittelu oppimisympäristönä

Opiskelijan kannalta hyvällä oppimisympäristöllä on suora yhteys harjoittelun onnistumiseen. Oppimisympäristö jossa on hyvä henki ja avoin ilmapiiri on oppimisprosessia ja ammatillista kasvua tukeva myös sen takia, koska omaa mielipidettään ja ajatuksiaan voi vapaasti ilmaista, sekä kysyä perusteita henkilökunnan toiminnalle. Avoin ja luottamuksellinen ohjaussuhde antaa opiskelijalle mahdollisuuden reflektoida ja pohtia miten hänen ammatillinen kehityksensä tapahtuu kyseisessä harjoittelupaikassa (Elomaa ym. 2008, 26, 27).

Käytännön harjoittelu oppimisympäristönä tarjoaa opiskelijalle ammatillisessa kasvussa erittäin merkityksellistä kokemuksellista tietoa. Opiskelija saa kokemusta ja itse etsii sille merkitystä. Harjoittelu tarjoaakin opiskelijalle oppimisympäristön joka mahdollistaa erilaiset ammattitaidon ja ammatillisuuden kasvun kannalta korvaamattomat kokemukset, kuten haasteelliset, rutiineista poikkeavat tilanteet, yllätykset, vuorovaikutustilanteet, ristiriitaiset ja eettisiä arvoja koskevat pohdintaa vaativat tilanteet, eli kokemukset, tiedot ja taidot joita ei ole mahdollista saada teoreettisen opiskeluna aikana. (Jokinen ym. 2009, 86).

Harjoittelupaikan työhyvinvointiin vaikuttavat myös sellaiset tekijät kuin työn mielekkyys, organisointi, selkeät ja yhteiset pelisäännöt ja inhimilliset työajat (Laine 2009, 179). Elämän ja mahdollisen työkokemuksen kautta aikuisopiskelija usein huomaa yllä mainitut seikat helpommin ja selkeämmin, koska ne vaikuttavat merkittävästi arjen sujuvuuteen.

Työssä oppiminen tapahtuu kokemuksen kautta ja käytännön taitojen lisäksi opiskelija hankkii myöskin uudet teoreettiset tiedot. Mäkisen mukaan työpaikalla oppiminen on käytännöllistä oppimista jolloin opiskelijalla on mahdollisuus heti soveltaa opitut tiedot ja taidot käytäntöön (Mäkinen 1999).

2.3 Opiskelijan rooli

Lähtökohtaisesti voidaan ajatella että opiskelijan vastuulla on laatia harjoittelujaksolle oppimissuunnitelma ja omien intressien mukaiset tavoitteet. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana opiskelijan tulisi oppia arvioimaan itseään oppijana sekä työntekijänä. Kun opiskelija hoitaa itse tavoitteidensa kirjaamisen voi hän kehittää itseään kiinnittämällä huomiota omiin tavoitteisiin edellisillä jaksoilla. Toimintaympäristön ollessa stimuloiva, oppii opiskelija kyseenalaistamaan omia toimintatapojaan sekä olettamuksia siitä miten hoitotyössä toimitaan. (Pohjonen 2005, 114-115)

Ammattikorkeakoulu toimittaa harjoittelulle yhtenäiset arviointikriteerit. Näin toimien varmistetaan se, että hoitotyön ohjaus on oppimista edistävää. Opiskelijan on myös kannettava vastuu omasta osallistumisestaan harjoittelujakson aikana. Opiskelijan on oltava aktiivinen, oma-aloitteinen ja itseohjautuva. Lisäksi opiskelijan tulee tähdätä ammatilliseen kehittymiseen harjoittelun aikana. (Manninen & Pulkkinen 2003: 17-19)

Harjoittelun aikana on tärkeää että opiskelija tietää harjoittelun tavoitteet ja on sitoutunut niihin, mikä vaatii hänen kiinnostustaan ja aktiivisuuttaan. Oppimisprosessissa opiskelijan aktiivisuus on todella tärkeä (Jokinen ym. 2009, 260-266). Ensisijaisesti opiskelijan on oltava aktiivinen tietojen etsijä, tehtävä ratkaisuja koskien opiskeluansa, otettava vastuutta tavoitteiden määrittämisestä, arvioitava ja suunniteltava opiskeluprosessinsa (Varila 1990, 8).

Hyvin suunniteltu ja rakennettu työympäristö ja hyvät vuorovaikutusmahdollisuudetkaan eivät johda oppimiseen ilman harjoittelijan sitoutumista ja halukkuutta kehittyä (Jokinen ym 2009, 262). Kun opiskelijan tavoitteet ja ammattikorkeakoulun arviointikriteerit yhdistyvät, voidaan olettaa että teoria ja käytäntö kohtaavat ja opiskelijalle muodostuu realistinen kuva käytännön hoitotyöstä (Vuorinen 2004, 8).

2.4 Ohjaajan rooli ja ohjaussuhde

Ohjaussuhde on opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde, joka on kahden yhdenvertaisen ihmisen yhteistyösuhde jonka perusteena on tiedolliset oppimistavoitteet. Opiskelijan ja ohjaajan suhdetta säätelee opetussuunnitelma ja tavoitteena on toteuttaa yleisiä harjoittelujakson tavoitteita (Munnukka 1997, 16). Työnohjaus on kokeneen työntekijän eli ohjaajan antamaa tavoitteellista yksilöllistä ohjausta joka perustuu luottamukselliseen keskusteluun (Laine 2009, 174).

Opiskelijan ohjauksessa ohjaajan on mietittävä monia kysymyksiä, esimerkiksi mitkä ovat olennaiset asiat, jotka opiskelijan on opittava harjoittelun aikana ja miten kyseiset asiat opiskelijan on parasta jäsentää. Ohjaajan on mietittävä menetelmiä joiden avulla voi saavuttaa parhaat tulokset opiskelijan kohdalla. On myös huomioitava miten hoitaa teorian ja käytännön yhdistämisen, opiskelijan tavoitteita ja taustatietoja ja osaamista huomioon ottaen. Harjoittelun ohjaus on opiskelijan ohjausta ja tukemista. Ohjaajan on kannustettava opiskelijaa vastuun ottamiseen oppimisestaan ja arvioitava miten se onnistuu harjoittelun aikana (Munnukka 1997, 16,17; Heinonen 2004, 29; Elomaa ym. 2008, 26).

Käytännön harjoittelu edistää persoonallisten ominaisuuksien kehittymistä kuten itseluottamusta, vastuullisuutta, ongelmaratkaisukykyä, oma-aloitteellisuutta ja omatoimisuutta (Jokinen ym. 2009, 263) mutta ilman onnistunutta ohjausta ja suhdetta ohjaajan ja muun henkilökunnan kanssa niiden kehitys harjoittelupaikassa on mahdotonta.

Opettämisen ja ohjaamisen tärkeä tarkoitus työharjoittelun aikana on auttaa ja tukea opiskelijaa löytämään omat arvonsa. Siihen ohjaaja ja työympäristö voi vaikuttaa. Oppiminen työharjoittelun aikana tapahtuu usein ohjaamisen kautta, eli opiskelijaa ei opeteta vaan autetaan oppimaan. Ohjaajan rooli harjoittelun aikana ei ole kontrolloida ja arvostella opiskelijan toimintaa, vaan neuvoa, kuunnella, tukea, olla läsnä ja auttaa opiskelijaa kehittymään ja saamaan luottamusta omiin voimiinsa ja toimintaan ammattilaisena (Elomaa ym. 2008, 27).

2.5 Hyvän ohjaajan ominaisuuksia

Työharjoittelun ohjaajalla on suuri merkitys opiskelijan oppimisen kannalta. Ohjaaja toimii opiskelijan esikuvana ja omalla toiminnallaan vaikuttaa opiskelijan toimintaan, ajatuksiin ja hoitoprosessiin suhtautumiseen (Elomaa ym. 2008, 27).

Laadukas ohjaus edellyttää ohjaajalta pedagogisia taitoja ja tärkeäksi nousee myös taito antaa ja ottaa vastaan palautetta. Palautteen on oltava rakentavaa eikä pelkästään negatiivista. Ohjaajan on tunnettava opiskelijan valmiudet, taso, edelliset kokemukset ja oppimistavoitteet ja rakennettava ohjaussuhde ja strategia sen mukaan, jotta paras tulos saavutettaisiin. Opiskelijat näkevät että harjoittelujaksosta saatu hyöty on korkeampi silloin kun he saavat enemmän henkilökohtaista ohjausta. (Laine 2009, 171-177; Hukkanen 2005, 20)

Näin ollen ohjaajalle asetetaan kovat vaatimukset, ja sosiaali- ja terveystieteiden suositusten (2003:22) mukaan ohjaajalla on oltava mahdollisuus riittävästi koulutukseen täyttääkseen kriteerit. Ohjaajan roolissa toimivan hoitajan on pystyttävä perehtymään terveysalan koulutuksen muutoksiin, opetussuunnitelmaan ja myöskin ohjaajan on saatava ohjausvalmiuksia (STM 2003:22).

Opiskelijat odottavat ohjaajalta ohjauskykyä, vankkaa ammattitaitoa ja tasa-vertaista suhtautumista ja vastaanottoa. Tärkeä on myöskin se, että ohjaaja haluaa ja pystyy ohjaamaan ja paneutumaan opiskelijan asioihin ja on kiinnostunut opiskelijan ammatillisesta kasvusta harjoittelun aikana. Jotta se onnistuisi, ohjaajan on oltava ammattitaitoinen ja suhtautuva omaan toimintaansa ja ammattiinsa kunnioittavasti ja oltava kiinnostunut myös omienkin taitojensa kehittymisestä (Elomaa ym. 2008, 27).

3 OPPIMISYMPÄRISTÖ

3.1 Oppimisympäristö käytännön harjoittelussa

Käytännön harjoittelun aikana oppimisympäristönä toimii osasto, työryhmä tai organisaatio, jossa on suuri tai pieni ryhmä yhdessä työskenteleviä ihmisiä. Heillä on yhteiset tavoitteet, säännöt, voimavarat ja osaamiset. (Laine 2009 171.)

Oppimisympäristössä perusasioiden on oltava kunnossa, jotta harjoitteluyksikön työyhteisö, voisi tukea opiskelijan oppimista ja hyvinvointia. Yhteisön jäsenen tunteita pitää käsitellä, ettei tyytymättömyys ja muut negatiiviset tunteet jäisi muhimaan ja se taas johtaisi pettymykseen ja voimattomuuteen. Tällöin ammatillinen ja henkinen kasvu ovat mahdottomia ja opiskelija huomaa vain negatiiviset ja toimimattomat asiat. (Laine 2009, 172.)

Oppimisympäristön vaikutusta ei voida korostaa liiaksi. Oppimisen kannalta miellyttävä työyhteisö on erittäin tärkeä ja oppimiseen kriittisesti vaikuttava tekijä. Työssään Varila ja Viholainen toteavat että ei voi yliarvioida työympäristön positiivista tai negatiivista vaikutusta työn iloon (Varila & Viholainen, 2000). Opiskelijat pitävät erittäin tärkeinä työympäristössä tasavertaisuutta, yhteisöön kuulumisen tunnetta, persoonallisuuden huomiointia ja työkavereiden miellyttävyyttä (Jokinen ym. 2009, 266).

3.2 Oppimiseen vaikuttavat tekijät

Ammatillisessa koulutuksessa tavoitteena on ammattitaitojen ja perustietojen oppiminen. Oppimisprosessi on uusien taitojen ja tiedon hakeminen ja omaksuminen. Ihminen oppiessaan kykenee hallitsemaan oman toiminnan ja ympäristön vaikutukset siihen. Oppimisen kautta ihmisen asenteet, tunnereaktiot ja käyttäytyminen muuttuvat. (Laine 2009, 9)

Käytännön harjoittelun aikana oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksen kautta ohjaajan ja muun harjoittelupaikan henkilökunnan kanssa, joten vuorovaikutuksen sujuvuus tai sujumattomuus on yksi keskeisimmistä oppimiseen vaikuttavista asioista. Vuorovaikutus tapahtuu sekä sanallisten että sanattomien viestien kautta, joten niiden ei pitäisi olla ristiriidassa (Jokinen ym. 2009, 260, 264; Hukkanen 2005, 15-16).

Oppimisympäristön vaikutus oppimiseen on etuasemassa. Työssäoppimisen organisointi vaikuttaa kriittisesti opiskeluprosessiin. Muun muassa koulussa saatu teoreettinen tieto pitää siirtää käytäntöön niin, ettei se pitkään olisi käyttämättömänä, eli sitä on päästävä toteuttamaan käytännön harjoittelussa. Harjoittelujaksojen pitää olla suunniteltu koulussa opitun tiedon tuettaviksi. Harjoittelujaksojen pituudella, lukumäärällä ja lukuvuosiin sijoittumisella on vaikutusta työssäoppimisprosessiin. (Jokinen ym. 2009, 266-267).

3.3 Oppimista edistävät tekijät

Oppimisprosessia edistävien tekijöiden merkityksellisempiin kuuluu opiskelijan tuntemus siitä, että hän on arvokas ihmisenä. Opiskelijan tulisi kokea että silloin kun hän tarvitsee apua, hänen asioihinsa paneudutaan. Ohjaajan ja opiskelijan välisen suhteen on oltava kahden yhdenvertaisen ihmisen yhteistyösuhde. Oppiminen edistyy parhaiten silloin kun sekä ohjaaja että opiskelija työskentelevät yhdessä edistääkseen opiskelijan tämänhetkisen oppimisen (Munnukka 1997, 16). Uuden oppiminen rakentuu aiemman osaamisen, tiedon ja kokemuksen päälle ja mahdollisuus reflektointiin on osa onnistunutta oppimisprosessia (Jokinen ym. 2009, 262).

Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten (2003:22) mukaan työharjoittelun alkaessa opiskelijan on perehdyttävä toimintayksikön sääntöihin, käytäntöihin ja työyhteisöön. Se nähdään oppimisprosessin sujuvuuden kannalta tärkeäksi asiaksi.

Salosen mukaan harjoittelun aikana työtehtävissä tavoite pitää olla selkeä ja siihen vaaditaan myös järjestelmällisyyttä niin, että se mahdollistaisi kokonaisuuksien ymmärtämistä. Ilman yllä mainittuja seikkoja harjoittelu ei voi edistää ammattikorkeakouluopiskelijan kasvua asiantuntijaksi. (Salonen 2007)

Opiskelijan kannalta hyvällä oppimisympäristöllä on suora yhteys harjoittelun onnistumiseen. Nimetty ohjaaja harjoittelun ajaksi parantaa opiskelijan kokemuksia harjoittelusta. Hoitotyön taidot opiskelija oppii pääasiassa työympäristössä, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että harjoittelun aikana saatu ohjaus ja tarjotut oppimistilanteet ovat keskeisimmät ammatillisen kasvun kannalta. (Elomaa ym. 2008, 26. 27)

Ohjaajan ja muun henkilökunnan suhtautuminen opiskelijaan ja heiltä saatu tuki ja palaute vaikuttavat opiskelijan onnistumisen tai epäonnistumisen tunteeseen. Rakenteellisen palautteen ja työryhmässä vastaanottamisen kautta opiskelija saa itsevarmuutta, kehitystä ja onnistumisen iloa.

Tehokkaasta oppimista edistää myöskin läheinen ja luottamuksellinen suhde ohjaajan kanssa, joka vähentää harjoitteluun liittyvää jännitystä ja epävarmuutta ja lisää itseluottamusta ja omatoimisuutta. Onnistunut ohjaussuhde on

edellytys opiskelijan sosiaalistumiselle ja sitoutumiselle tulevaan ammattiin. (Elomaa ym. 2008, 27)

Opiskelija kokee, että arvostus ja tuki toteutuvat hyvässä oppimisympäristössä, jolloin opiskelija tuntee itsensä tiimin jäsenenä. Se edesauttaa opiskelijaa ottamaan vastuuta ja suoriutumaan tehtävistä itsenäisesti Oppimista edistävällä toimintayksikössä vallitsee avoin, reilu ja turvallinen ilmapiiri, jossa opiskelijan on helppo lähestyä henkilöstöä. (Luojus, 2009, 27)

Hyvä ilmapiiri, arvostuksen, luottamuksen ja kunnioituksen tunteminen voimaannuttaa ja vapauttaa opiskelijan tekemään päätöksiä, etsimään ratkaisuja ja toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla työyhteisön eteen (Laine, 2009, 172). Keskeiset oppimista edistävät tekijät voi ryhmittää seuraaviin ryhmiin: vuorovaikutus ja yhteistyö: haasteellisuuden edistäminen; sitoutuminen ja motivaatio; reflektointi ja organisointi.

3.4 Oppimista heikentävät tekijät

Ohjaaja voi käytännön harjoittelussa sekä lisätä että vähentää opiskelijan motivaatiota hoitotyön oppimisessa. Ohjaajan epäoikeudenmukainen, negatiivinen suhtautuminen harjoittelijaa voi saada aikaan opiskelijan motivaation ja oppimishalun menettämisen. Ohjaajan valmiudet soveltaa teoriaa käytäntöön usein ovat puutteelliset ja ongelmana voi olla myös ohjaajan toimintatapojen perustelemisen puute. Ohjaajan on hallittava taitovaatimusten muutokset, jotta toiminta ja tiedot johon toimintatavat ja mallit perustuvat ja pohjautuvat ajantasaiseen tietoon ja alan vaatimuksiin. (Elomaa ym. 2008, 26-27)

Ohjaajana toimivien hoitajien ohjausvalmiudet ovat usein puutteelliset. Ohjaajana toimivat hoitajat tarvitsevat asianmukaista koulutusta arvioinnista ja myös palautteen antamisesta. (Övermark 2008, 56) Koulutus ei kuitenkaan takaa tulosta ellei hoitaja itse ole kiinnostunut ohjaajan roolista. Myös kiireellisyys ja järjestelmällisyyden puute toimiyksikössä heikentävät ohjaustasoa.

Aikuisella opiskelijalla entinen opiskelukokemus tai työkokemus hoitotyön ammatissa voi olla sekä voimavara että oppimista ja ammatillista kasvua heiken-

tävä tekijä. Aikuisen opiskelijan haasteena voi olla luopuminen entisistä vanhoista tutuista opiskelutavoista, niiden reflektointi ja kriittinen arviointi. (Laine 2009, 17)

Tulosta saavutetaan asettamalla harjoittelujaksolle tavoitteita ja niiden saavutusvaatimuksia. Työpaikassa on myöskin vaatimuksia opiskelijaa kohtaan, mutta vaatimukset eivät voi olla liian korkeita tai matalia jotta innostuminen säilyisi ja opiskelija ei olisi kokenut harjoittelua liian väsyttäväksi, uuvuttavaksi ja pystyisi sisäistämään uuden tiedon ja taidon. Työskentelyn tehokkuuteen vaikuttaa myös itse tekeminen, sillä tekemisen liian vähäinen määrä johtaa kyllästymiseen ja liiallinen määrä uupumukseen. Silloin opiskelija alkaa sähläämään, tekemään virheitä tai tuntee paniikin ja pärjäämättömyyden tunnetta. (Laine 2009, 173)

Oppimiseen vaikuttavat monet tekijät. Samat tekijät voivat sekä heikentää että edistää oppimisprosessia. Oikean harjoittelupaikan valinta opiskelijan lähtökohtaa, oppimissuunnitelmaa ja osaamistaitoja huomioon ottaen on oppimisen kannalta tärkeässä asemassa. Tarjolla olevien työharjoittelupaikkojen valinnan vähyyks vaikuttaa suuresti aikuisopiskelijaan, koska usein hän on sidoksissa asuinpaikkaansa. Perhesuhteet ja työtilanne vaikuttavat valinnanvaraun, joten vaihtoehtoisista työharjoittelupaikoista odotetaan enemmän joustavuutta.

3.5 Käytännön harjoittelupaikkaan perehdytys

Perehdyttämällä korvataan yleisesti termi työhönopastus. Perehdytys on kuitenkin myös laajempi kokonaisuus. Perehdyttämällä tarkoitetaan työtehtävien opastamista, työpaikan käytäntöjen opettamista sekä työkuultuuriin tutustuttamista. Perehdyttäminen on tärkeä osa henkilöstön kehittämistä ja se on ensimmäinen vaihe josta lähdetään liikkeelle. Perehdyttäminen sisältää opastusta, tutustuttamista ja neuvontaa. Näiden avulla uusi työntekijä oppii tuntemaan työpaikkansa, työtehtävänsä, työtoverinsa, organisaation ja asiakaskunnan. Perehdyttäminen on kokonaisuudessaan oppimistapahtuma, jolla pyritään luomaan työntekijälle kokonaiskuva siitä mitä häneltä odotetaan ja mitä hänen työhönsä kuuluu. Perehdytyksessä saatavien tietojen perusteella, työntekijän pitäisi kyetä toimimaan työtehtävissään. (Lepistö 2000, 63.)

Perehdytys on yksi oppimista tukevista asioista. Väisänen tutkimuksen mukaan, esimiesten ja ohjaajien tukea ovat kannustavana pitäneet melkein seitsemänkymmentä prosenttia opiskelijoista. (Väisänen 2003)

Harjoittelupaikalla tapahtuva oppimisen tukeminen ja ohjaus on keskeinen asia oppimisessa käytännön harjoittelun aikana. Harjoittelupaikan kokonaisuutena ammattillisen työryhmän, kuten osastonhoitajan ja esimiehen, ohjaajien ja muun henkilökunnan on perehdytettävä, tuettava ja opastettava työssäoppijoita jotta oppiminen onnistuisi (Jokinen ym. 2009, 265).

3.6 Arvioinnin osuus ja merkitys opiskelijalle

Opiskelijan arvioinnin pitää tapahtua harjoittelun aikana jatkuvasti eri muodoissa. Esimerkkeinä opiskelijan arvioinnista voidaan käyttää keskustelua opiskelijan kokemuksista harjoittelussa, palautteen antamista, pyytämällä palautetta opiskelijalta ja osaamistason ja edistyksen tarkkailun kautta. Tärkeä osa ammatillista kehitystä oppimisympäristössä on palautteen antaminen ja vastaanottaminen (Luojuus 2011, 38).

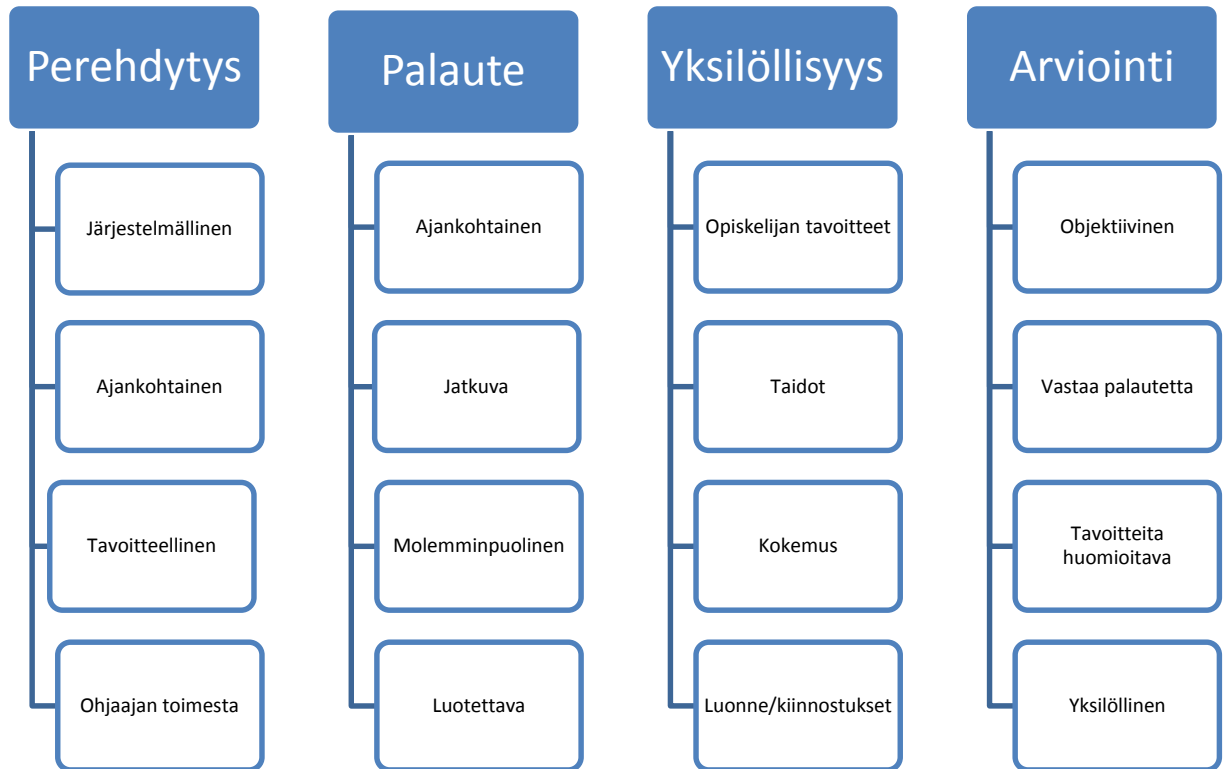
Opiskelijan kannalta palaute on tärkeä osa oppimisprosessia. Palautteen on oltava kehittävää ja oppimista tukevaa. Kehityskeskustelussa palautteen keskeisinä tehtävinä on arvioida tavoitteiden saavuttamista, ylläpitää vuorovaikutusta ja antaa tietoa yhteistyöstä ja sen sujumisesta kuluneelta ajalta. (Luojuus 2011, 38)

Palauteen avulla saadaan käsitys onnistuneista asioista ja saavutetuista tavoitteista sekä kehittämistarpeista. Palautteen on oltava luottamuksellista, kehittävää, täsmällistä ja perustuttava tosiasioihin, sen tehtävä on kehittää ja parantaa suoritusta. (Hukkanen 2005, 20, 30).

Palaute on osa vuorovaikutuksesta opiskelijan, ohjaajan ja koko harjoitteluyksikön välissä. Pitää osata käsitellä sekä positiivista että negatiivista palautetta. Negatiivinen palaute kuitenkin ei voi liittyä luonteenpiirteisiin, vaan sen pitää koskea nimenomaan työtä ja työtilanteita. Negatiivisenkin palautteen tarkoituksena pitäisi olla opiskelijan ammatillinen kasvu ja kehitys. (Hukkanen 2005, 73)

Opiskelijan ammatilliset taidot kasvavat vuorovaikutuksessa muiden kanssa, joten käytännön harjoittelun aikana vuorovaikutuksella on keskeinen merkitys oppimisen kannalta ja sen merkitystä ei voi yliarvioida. (Jokinen ym. 2009, 261, 262)

Yhteenvedoksi voisi luetella seuraavat tärkeät asiat jotka vaikuttavat opiskelijan kannalta käytännön harjoittelun sujuvuuteen, kuva 1.

Kuva 1. Övermark, A. 2008. Teho- ja leikkausosastojen opiskelijaohjaajien koulutuksen ja tuen tarve – ohjaajien näkökulma. Pro gradu-tutkielma. Hoitotieteenlaitos. Turun yliopisto.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön on tarkoitus selvittää, miten valmistuvat aikuiskoulutuslinjan hoitotyön opiskelijat olivat kokeneet käytännön harjoittelut oppimisympäristönä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millainen on ihanteellinen perehdytys harjoitteluyksikköön?
2. Millainen on ihanneohjaaja opiskelijan näkökulmasta?
3. Millainen on ihanteellinen oppimisympäristö?
4. Millainen on ihanteellinen ilmapiiri harjoitteluyksikössä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Opinnäytetyön aiheena on "Ihanteellinen oppimisympäristö käytännön harjoittelussa sairaanhoitajaopiskelijan näkökulmasta". Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista menetelmää.

Kvalitatiivinen tutkimus voidaan toteuttaa teemahaastatteluna. Haastateltavia opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet kaikki käytännön harjoittelut, on riittävä määrä. Haastateltavat henkilöt ovat aiheesta kiinnostuneita ja yhteistyöhön valmiita ja halukkaita, aika haastatteluun on helposti sovittavissa niin että haastateltavalla ei ole paineita tai kiirettä.

Ohjaamisen laadun parantamista voisi tukea selvittämällä teemahaastattelun avulla ihanneympäristöä kuvaavat pääpiirteet. Sitä varten on laadittava teemahaastattelurunko, joka mahdollistaa haastattelun toteutuksen siinä muodossa että haastateltavista opiskelijoista saatu tieto on verrattavissa ja sitä voi vertailla ja systematisoida.

Aineiston keräämisen olosuhteet vaikuttavat aineiston laatuun. Haastattelu on mahdollista toteuttaa yksilöhaastatteluna. Aineiston keräämiseen on käytetty viiden henkilön haastattelut. Aineiston analysoinnissa käytetään teorialähtöistä sisällönanalyysia. Kokemuksen kuvaamisessa laadullisen menetelmän käyttö on perusteltu. Kun tutkitaan oppimisympäristöä opiskelijan näkökulmasta, on mahdollisuus saada opiskelijan itse tärkeänä pitämiä asioita esille, ja myös niiden analysointia ja reflektointia.

Opinnäytetyön kysymyksen luonne osoittaa myös sen mitä menetelmää aineiston keruussa on suotavaa käyttää ja tutkimusongelma osoittaa että kysymys on laadusta eikä määristä ja kerroista, silloin on syytä koota aineistoa, josta voi määrittää laatua. Kun kysymys on opiskelijan näkökulmasta ja halutaan tietää ihmisten arvioita ja mielipiteitä on silloin haastattelu hyvä vaihtoehto (Kotila & Mutanen 2004, 140-141).

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen kohderyhmä oli Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan hoitotyön ohjelman aikuiskoulutuslinjan opiskelijat, joilla on kaikki käytännön harjoittelut suoritettu. Kaikilla haastatteluun osallistuneilla on myös aikaisempaa työkokemusta sosiaali- ja terveysalan eri yksiköissä. Tutkimukseen osallistuvilla on kokemusta käytännön harjoitteluista eri yksiköissä opetussuunnitelman vaatimassa määrin.

Haastateltavat valittiin sairaanhoitajien aikuisopiskeluryhmästä. Ensin laati malla lista yllä mainituin kriteerein sopivista opiskelijoista ja sitten arpomalla heistä viisi osallistujaa. Valitun menetelmän tarkoituksena oli välttää puolueellisuus tutkimukseen osallistuvien henkilöiden valinnassa. Haastateltavien suostumusta kysyttiin ja kaikki valitut suostuivat haastattelun suorittamiseen.

Tutkimus suoritettiin teemahaastattelun muodossa (liite 3). Tutkittaville esitettiin kysymykset etukäteen laaditun teemahaastattelurungon mukaisesti. Osallistujien kantaa tarkennettiin avointen kysymysten avulla. Haastattelu kirjoitettiin käsin. Haastattelut toteutettiin niin että toinen opinnäytetyön tekijöistä haastatteli ja toinen kirjasi ylös vastaukset.

Toteutimme haastattelutilanteet yksilöaikoina, jotta haastateltavilla ei ollut ryhmäpainetta. Lisäksi huomioitiin, että aikaa haastatteluun oli varattu riittävästi. Haastattelussa käytettiin haastattelurunkoa ja tarvittaessa esitettiin tarkentavia kysymyksiä. Tärkeää haastattelussa oli huolehtia keskustelun pysymisestä sovitussa teemoissa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61) Aikaa jokaiseen haastatteluun meni tunnista puoleentoista.

Teemahaastattelun teema-alueiden tulisi pohjautua tutkimustehtäviin. Lisäksi teema-alueiden tulisi vastata tutkimuksen tarkoituksperää. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77) Teema-alueiden olisi oltava pelkistettyjä ja fokuoituja samoihin asioihin kuin haastattelukysymykset (Hirsjärvi & Hurme 2000, 66). Teemahaastattelussa käytetyn kysymysrunгон muodostimme yhdessä opinnäytetyön tilaajan edustajan kanssa. Opinnäytetyön tilaaja halusi, että valikoituja asioita kysytään, ja rakensimme teoriapohjaa näiden kysymysten pohjalta. Näin voidaan todeta, että teemat vastaavat tutkimustehtäviä, jotka pohjautuvat teoriaosuuteen.

5.3 Tutkimusaineiston analyysi

Teemahaastatteluiden käsitteleminen aloitettiin litteroimalla, eli kirjoittamalla haastattelut paperille sanasta sanaan. Haastattelijoiden kysymykset sekä jokaisen opiskelijan vastaukset numeroitiin ja liitettiin kysytyjen kysymysten kanssa pareiksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 138) Puhtaaksi kirjoitettuna materiaalia oli n. 30 sivua.

Teemahaastattelussa saatua aineistoa käsiteltiin tässä työssä käyttäen laadullista sisällönanalyysiä. Tämä analysointitapa mahdollistaa tutkittavien kokeuksien kuvaamisen, joten se sopii kvalitatiivisen tutkimuksen analysointiin hyvin. (Janhonen & Nikkonen 2001, 15.)

Tämän työn sisällönanalyysi perustui teorialähtöiseen työtapaan. Tutkimusaineistoa pelkistettiin tutkimustehtäviin perustuvin kysymyksin. Tutkimustehtäviin löytyneitä vastauksia kirjattiin ylös sellaisenaan, jotta ne vastaisivat mahdollisimman paljon alkuperäistä. Samankaltaiset vastaukset yhdistettiin ja niille luotiin yhteinen luokka. Tätä jatkettiin yhdistämällä samankaltaiset luokat, jolloin saatiin lopputuloksena pääluokat. Pääluokat vastasivat tutkimuksen teemoja. Tämä työtapa vastaa teorialähtöistä eli deduktiivista sisällönanalyysiä. Liitteessä 4 on kuvattuna työtapa.

5.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta on tärkeä kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin vaikuttava tekijä. Aineiston keräämisen olosuhteet on siis raportoitava tarkasti ja totuudenmukaisesti. Myös erilaiset haastatteluihin liittyvät tekijät on kuvattava selkeästi. Haastatteluaineiston laatuun vaikuttavat monet tekijät, kuten haastatteluympäristö, haastatteluun käytetty aika ja mahdolliset häiriöt. (Saarnilehto 1998, 73-77)

Tulkintaan käytetyt perusteet pitää raportoida selkeästi ja tarkasti. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulosten tulkinta on keskeinen asia tutkimuksessa. Sen toteutuksesta on pitkälti kiinni koko tutkimuksen luotettavuus. Pitää kertoa millä perusteella tulkinnat on esitetty. Miten luokittelut ja luokitteluiden perusteet on tehty ja mihin perustuvat päätelmät, jotka tutkija on tehnyt. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 215)

Tulokset ovat uskottavia kun ne on kuvattu niin selkeästi, että lukija ymmärtää miten analyysi on tehty. Tutkimuksen vahvuudet on esitettävä ja myös tutkimuksen rajoitukset kerrottava (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 220).

Osallistujien valinta vaikuttaa tulosten uskottavuuteen ja se pitää olla selvitetynä samaan aikaan kuin aineiston keruu ja analyysi. Tutkimuksen tuloksia periaatteessa voi tarkistaa esimerkiksi suorittamalla vastaava tutkimus. Koska laadullisella menetelmällä tehty tutkimus on aina ainutkertainen, on toisen tutkijan löydettävä myös mahdollisuus vastaavaan tulosten tulkintaan, eli jonkinlainen käytännön toistettavuus tutkimuksessa pitää olla. (Vilka 2005, 159; Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 215)

Tutkimuksen tekijän on paljastettava myös tutkimuksen aineiston tulkintaan vaikuttavat arvonsa. Tutkimuksen luonne on sellainen, että tutkijan arvot vaikuttavat tulkintaan, vaikka tutkimuksen pitäisikin olla puolueeton. (Vilka 2005, 158-160)

Tässä työssä on huomioitu erityisesti tutkimustulosten tulkintaan käytettyjä toimintatapoja ja niiden raportointia. Kaikki analyysiin käytetyt menetelmät on kuvattu tarkasti, jotta niitä voi tarkastella objektiivisesti.

Heikentävästi tämän työn luotettavuuteen vaikuttaa se, että kaikki haastattelut on tehty erilaisissa ympäristöissä. Osa tutkimuksista on suoritettu haastateltavien työpaikalla, osa kotona ja osa huoltoaseman kahviossa.

5.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksessa noudatetaan tieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Tutkimuksessa on otettu huomioon hyödyllisyys, ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus. Tutkimuksen aikana otettu huomioon tutkittavan anonymiteetin säilyttäminen, tutkimukseen osallistumiseen vapaehtoisuus ja tutkittavan tiedottaminen tutkimuksen tarkoituksesta.

Tutkimuksen toteuttamisessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti tieteellisten menettelytapojen noudattamiseen. Tutkimuksen on oltava tehty tieteellisten käytännön ohjeiden mukaan, eli sen on oltava hyvin suunniteltu, toteutettu ja raportoitu. Kaikki tutkimusvaiheet pitää toteuttaa rehellisesti ja tarkasti.

Tutkimusaineiston on perustuttava luotettaviin lähteisiin ja materiaalin on oltava eettisesti kestävä. Tutkimus toteutettiin laadullisella menetelmällä teemahaastattelun avulla. Haastattelurungon suunnitteluvaiheessa kysymysten laatimisessa on noudettu eettisiä periaatteita. Kysymykset ovat ihmisarvoja kunnioittavia ja muotoiltu niin, etteivät ne voi loukata kenenkään ihmisarvoja. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 43,44)

Tutkittavien henkilöllisyys ei voi tulla ilmi missään tutkimuksen vaiheessa ja muiden vastauksista ei keskustella haastattelun aikana (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20; Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 29).

Aineiston analyysivaiheessa on oltava tarkka tulosten tulkinnassa. Niiden on perustuttava hoitotieteellisiin tutkimuksiin eikä omaan mielipiteeseen. On oltava aidosti kiinnostunut tutkimusaiheesta ja tiedon käsittelystä, (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 32, 43)

Laadullisessa tutkimuksessa ennen kaikkea tärkeää on luottamuksellisuuden ja anonymiteetin säilyttäminen. On tärkeä muistaa, että tutkittavilla on oikeus tietää riittävästi tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä missä muodossa tulokset julkistetaan (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 83,84; Vilkkä 2005, 161).

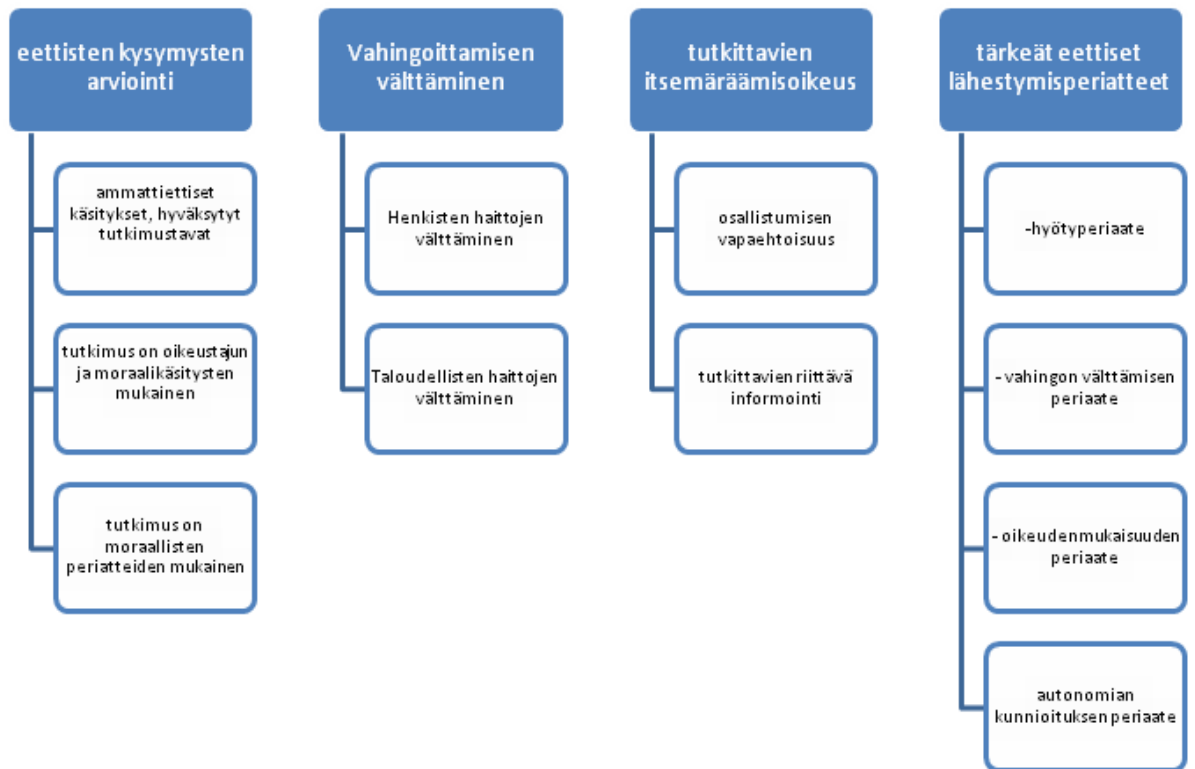
Eettisiä ongelmia voi liittyä etenkin tulosten analyysiin. Ennen haastattelua haastateltaville on annettu tietoa tutkimuksen päämäärästä, tulosten julkaisemisesta, tutkimuksen kulusta, anonymiteetista ja luotettavuudesta. Koska haastattelut on kirjoitettu käsin haastateltavien valinnan mukaisesti, siihen liittyvät seikat on selitetty ennen haastattelua.

Tutkimusta palvelee se, että tutkimusjoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti ja saadut tiedot voi hyödyntää tilaajan kehittämistyössä ja näin ollen tutkimus on toteutuksen arvoinen. Tutkimuksella pyritäänkin uusien seikkojen selvittämiseen.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrässä ei ole niin suurta merkitystä kuin aineiston laadussa. Aineiston hankintaa ohjaa vahva teoreettinen perusta. (Vilkkä 2005, 9; Saarnilehto 1998, 73)

Tutkimuslupa hankittiin sekä Kymenlaakson ammattikorkeakoululta, että jokaiselta tutkittavalta on erikseen kysytty tutkimuksen suorittamisen mahdollisuu-

desta. Eettiset periaatteet toteutuvat tässä työssä niin että tutkittavien henkilöllisyys ei tule ilmi missään työn vaiheessa. Haastattelut järjestettiin haastattavien yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan yksilöhaastatteluna. Aineisto analysoitiin eettisiä periaatteita noudattaen. Tutkimuksen eettisyyden kannalta on huomioitu seuraavat asiat, katso kuva 2.

Kuva 2. Tutkimuksen eettisyyden kannalta huomioitavat asiat

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Yleiskatsaus

Tutkimuksessa nousi esiin pääpiirteittäin samoja asioita jokaisessa teemassa vastaajasta riippumatta. Oli myös yksittäisiä asioita teemoittain jotka vahvistavat osittain sitä käsitystä, että käytännön harjoittelun kokemukset peilaavat suurilta osin yksilön kokemukseen.

Sisennetyt ja kursivoidut lauseet ovat suoria lainauksia opiskelijoilta. Lisäksi lainaukset on numeroitu O1-O5, jotta voidaan tunnistaa saman opiskelijan kommentit.

6.2 Ihanteellinen perehdytys

Opiskelijat toivat haastattelussa esiin sen, että harjoittelupaikkaan saapuminen ja se, miten opiskelija vastaanotetaan, kertoo paljon tulevasta harjoittelusta. Opiskelijat kokivat, että olisi ihanteellista saada oma ohjaaja vastaanottamaan harjoittelupaikkaan ja että hänellä olisi tieto opiskelijan tulosta. Yksi opiskelijoista toivoi ensimmäisiin päiviin aikaa ”small talkiin” henkilökunnan kanssa, koska tämä poistaisi jännitystä ja stressaamista uudesta harjoittelupaikasta.

*O1: Oli ihan hirveää mennä osastolle kun ohjaaja ensimmäisenä totesi että ”en mä tienny ees että mulle on tu-
lossa opiskelija”*

Haastatteluun osallistuneista opiskelijoista kaikki toivoivat, että harjoittelun ensimmäinen päivä olisi järjestetty niin, ettei varsinaiseen käytännön työhön tarvitsisi osallistua. Ensimmäisenä päivänä tutustuttaisiin harjoittelupaikkaan ja sen käytäntöihin, esiteltäisiin henkilökuntaa ja tiloja, sovittaisiin työvuoroja ja hoidettaisiin muita käytännön harjoitteluun liittyviä juoksevia asioita. Suurin osa opiskelijoista myös toivoi, että harjoittelupaikassa olisi ihan selkeä perehdytysohje jonka mukaan toimittaisiin.

O3: Ensimmäisenä päivänä on ihan pallo hukassa muutenkin, saati jos heti pitää töitä ruveta tekemään

Yhtenä isona asiana haastatteluissa tuli ilmi se, että useat opiskelijat olivat kokeneet jossakin harjoittelupaikassa yksin jätetyksi tulemisen ensimmäisenä harjoittelupäivänä. Opiskelija oli ohjattu esimerkiksi kahvihuoneeseen ja annettu opiskelijakansio ja osaston yleisiä ohjeita luettavaksi. Ohjaaja ei ollut paikalla tai hän oli vain tehnyt töitä, huomioimatta opiskelijaa sen enempää.

O2: Mä mietin sen päivän jälkeen, etten ikinä tahdo mennä sinne takasin. Luin seitsemän tuntia kansioita kahvihuoneessa.

Opiskelijat toivoivat, että heidän tasoonsa olisi tutustuttu ennalta. Jokainen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelija täyttää sähköisen CV:n joka lähetetään harjoittelupaikan opiskelijavastaavalle. Tämä CV yleensä myös jae-

taan opiskelijan ohjaajille. Tutustuminen opiskelijan asioihin näyttää opiskelijoille myös sen, että ohjaaja on opiskelijastaan kiinnostunut ja perehtynyt tämän asioihin etukäteen.

O2: Ohjaaja halus välttämättä käydä läpi pistotapaturma-ohjeet mun kanssa vaikka kerroin että oon tehny edelliseen työpaikkaan ohjeet pistotapaturmaa varten.

Opiskelijat katsoivat että koko harjoittelu-aika on omalla tavallaan perehdytysaika. Opiskelijat kuitenkin näkivät, että olennaisinta oli riittävä alkuperehdytys, päivästä muutama ja jonka jälkeen käytäisiin tarvittaessa läpi asioita jos ei päivittäin niin ainakin viikoittain. Eräs opiskelija myös toi esiin sitä, että opiskelijaa voisi perehdyttää ihan normaalilla uuden työntekijän perehdytysmallilla. Tästä hyötyisi sekä opiskelija että ohjaaja.

O3: Uuden työntekijän perehdytyskaavakkeella opiskelijan voi perehdyttää, uusia asioita molemmille. Tosin opiskelija vielä enemmän hukassa.

6.3 Ihanneohjaaja

Ihanneohjaaja oli aihe, joka tutkimuksessa tuotti eniten variaatiota vastauksissa. Suurin osa opiskelijoista toivoi, että ohjaaja olisi tutustunut opiskelijan tasoon etukäteen. Esimerkiksi opiskelijan ollessa jo hoitoalalla työskennellyt ja nyt uutta koulutusta käymässä, on turha lähteä aivan perusasioista liikkeelle. Kun opiskelijan taso on tiedossa, voidaan harjoittelun tavoitteet laatia niin että ne ovat realistisia. Opiskelijat näkivät tärkeänä sen että molemmat, sekä opiskelija että ohjaaja, sitoutuvat tavoitteisiin. Tämä mahdollistaa tavoitteisiin pääsyn harjoittelun aikana.

O3: Tavoitteista pitää pystyä puhumaan harjoittelun aikana. Niitä olisi hyvä seurata viikoittain ja tarkistaa niiden realistisuutta.

Jokainen haastateltu opiskelija toivoi, että heillä olisi nimetyt ohjaajat aina työvuoroissa. Jos oma ohjaaja ei ollut työvuorossa, toivottiin, että vastaava hoitaja olisi tehnyt valinnan työvuorossa olevista hoitajista joka ottaisi opiskelijan ohjaukseensa. Näin varmistettaisiin se, että opiskelija tietää aina sen kuka

häntä ohjaa ja kenen kanssa hän työskentelee. Osa opiskelijoista koki, että etenkin uudessa harjoittelupaikassa ei välttämättä uskalla mennä kysymään mahdollisuutta olla ohjattavana tämän vuoron verran.

O3: Ei mulla ole ongelmaa ollu, mie oon aina vaan tup-pautunu mukaan. Mut oon nähny et osa on ollu niin ujoja ettei uskalla kysyä

Opiskelijat toivoivat, että työtä tehtäisiin rauhallisella tahdilla, jotta sekä ohjaajalla että opiskelijalla olisi mahdollista perustella tekemisiään työn ohessa. Päästäisiin vastavuoroiseen ohjaussuhteeseen. Moni opiskelijoista uskoi tämän olevan antoisaa sekä ohjaajalle että opiskelijalle. Näin toimien toteutettiin toimintaa teoreettisella pohjalla.

O5: Onhan se eri juttu jos perustellaan miksi jotain tehdään, kuin se että vedetään opiskelijaa perässä kun pulkkaa ja vain tehdään selittämättä.

Osa opiskelijoista koki että ihanteellinen ohjaaja puhuu ensin opiskelijan kanssa tehtävästä toimenpiteestä etukäteen, näyttää miten se tehdään ja lopuksi kysyy oliko asiassa jotakin epäselvää. Toinen puoli taas koki, että on opettavaisempaa jos opiskelija ryhtyy heti töihin itse ja ohjaaja neuvoo miten toimenpide suoritetaan. Toisaalta kaikki opiskelijat tulivat siihen tulokseen, että harjoittelun edetessä opiskelijan vastuuttaminen ja luottaminen ovat äärimmäisen tärkeitä opiskelijoiden ammatilliselle identiteetille.

O4: Ohjaus on jatkuvaa, mutta läsnäolo ei ole liiallista. Opiskelijalle on annettava tilaa jotta uskaltaa toimia yksin.

Kaikki opiskelijoista toivoivat saavansa palautetta harjoittelujakson aikana. Keskusteluyhteyden säilyttäminen ja tavoitteiden tarkastelu pitkin harjoittelua pitää yllä rakentavaa palautetta ja sitä, että ollaan oikeassa suunnassa tavoitteiden suhteen. Kaikki opiskelijoista olivat sitä mieltä, että palautetta pitää saada ja sitä pitää myös saada antaa. Luottamuksellisen ohjaussuhteen luominen ei aina ole helppo asia. Suurin osa opiskelijoista koki, että positiivisen palautteen voi antaa toimenpiteiden yhteydessä, potilaan kuullen tai kahvihuoneessa. Rakentavasta tai virheisiin kohdistuvasta palautteesta kaikki opiskelijat olivat sitä mieltä, että se pitäisi saada kahden kesken, rauhallisessa ympäristössä. Rakentavaan tai virheisiin kohdistuvan palautteen ei katsottu olevan

sellaista, että sen voisi antaa potilashuoneessa tai muiden hoitajien läsnä ollessa.

O4: Olihan se aikamoista kun kahvipöytäkeskusteluna käytiin palautetta läpi, kaikkien kuunnellessa

Palautteen annon katsottiin olevan myös jokaiselle oikeus. Rakentava palaute kuitenkin antaa mahdollisuuden toiminnan korjaamisen jos siihen on syytä. Osa opiskelijoista oli kokenut harjoitteluissa tilanteita, joissa kuuden viikon aikana ei ikinä ollut mitään korjattavaa ja kaikki oli hyvin. Sitten loppuarviossa sai kaiken palautteen kerralla.

O5: Surrealistinen olo. Kuus viikkoa on asiat hyvin ja sit loppuarviossa matto alta ja hirvee palauteryöppy mielenkiinnon puutteesta ja kyseenalaistetaan oonko ees oikeella alalla

6.4 Ihanteellinen Ilmapiiri

Opiskelijat toivat esiin vastauksissaan opiskelijoiden ohjaamisen olevan koko osaston asia. Kaikki opiskelijat kertoivat haastattelussa opiskelijoiden aseman harjoittelupaikalla kuvastuvan hyvin siinä, miten hyvin opiskelija otetaan mukaan erilaisiin palavereihin ja tapaamisiin.

O5: Pääsin mukaan kaikkiin tapaamisiin ja palavereihin, lisäksi mun mielipidettä asioihin kuunneltiin.

O3: Kaikilta oon aina voinu kysyä

Opiskelijat kokivat kollegiaalisen asenteen tekevän harjoittelusta paremman. Jos harjoittelupaikan henkilökunta suhtautui opiskelijaan kuten tulevaan työtoveriin, oli opiskelijan huomattavasti paljon helpompi olla ja kommunikoida työyhteisön kanssa. Suhtautuminen johti myös siihen että opiskelijat kokivat harjoittelupaikan myös mielenkiintoisena mahdollisena työpaikkana opintojen jälkeen. Lisäksi opiskelijat kertoivat, että selkeä vaikutus harjoittelupaikan kiinnostavuuteen työpaikkana heijastui työntekijöiden asenteesta. Jos työntekijät kunnioittivat omaa tekemistään ja loivat positiivisen kuvan harjoittelupaikasta, oli se mielenkiintoinen myös opiskelijoiden mielestä.

*O1: Kyllä se musta oli ihan selvää. Kun kohdeltiin työka-
verina jo heti harjoittelussa niin tuli fiilis että tänne mä voin
tulla keikalle.*

*O2: Jos et kunnioita omaa duunia, ni miten sä voit näyttää
opiskelijalle että täällä tehdään hyvää työtä?*

Osaston ilmapiiri näkyi opiskelijoiden kokemuksissa. Osa opiskelijoista koki epämiellyttävänä asiana sen, että opiskelijat vedettiin mukaan osaston omiin konflikteihin. Opiskelijat olivat joutuneet kuuntelemaan selän takana puhumista sekä turhaa mustamaalaamista kahvipöytäkeskusteluissa.

*O2: oon joutunu sanomaa kahvilla että hei, tää ei nyt
kuulu mulle!*

Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat sitä mieltä, että osaston ilmapiiriin kuuluu myös tekemisen ja kokemisen salliminen. Sallivassa ilmapiirissä opiskelijalle tarjotaan oppimistilanteita, myös muut kuin opiskelijan oma ohjaaja. Lisäksi mahdollistetaan harjoittelupaikalta poistuminen esimerkiksi osallistua- seen tutkimuksiin ja toimenpiteisiin, sekä moniammatillisen työryhmän muiden jäsenten töiden seurantaan.

*O1: Olin jossaa välissä tekemisissä kaikkien sidosryh-
mien kanssa ja pääsin mukaa tekemään ja kattomaan nii-
denki hommia. Oli silmiä avaavaa.*

6.5 Ihanteellinen oppimisympäristö

Kaikki kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat sitä mieltä, että ihanteellisessa oppimisympäristössä tapahtuisi aktiivisesti opiskelijan ohjaamista koko henkilökunnan toimesta. Opiskelija otettaisiin mukaan toimenpiteisiin, jos ei tekemään, niin ainakin katsomaan. Opiskelijan tavoitteet olisi huomioitu ja harjoittelua toteutettaisiin niitä silmälläpitäen. Opiskelijalle tarjottaisiin oppimistilanteita, koska opiskelija ei välttämättä osaa kaikkiin itse pyytää. Lisäksi huomioidaisiin opiskelijan taso ja käytäisiin vapauttamassa opiskelija esimerkiksi perushoidosta jos tarjolla olisi oppimistilanteita muissa tehtävissä.

O5: Oli aika siistiä kun yksi osaston sairaanhoitajista tuli kesken suihkutuksen ja passitti mut seuraamaan toimenpidettä. Nostan kyllä hattua hänelle.

Moni opiskelijoista koki harjoitteluympäristön tarvitsevan selkeät toimintaohjeet ja rutiinit joiden mukaan mennä. Tämä lisäsi opiskelijoille turvallisuuden tunnetta, koska rutiinit olivat helpommin hallittavissa. Selkeät toimintaohjeet ja toimenkuvat myös helpottivat opiskelijoiden harjoittelun aloittamista.

O3: Olishan se hyvä jos on selvät sävelet mikä kuuluu kenellekin, niin ei tarvi arvailla.

Osa opiskelijoista koki, että työparityöskentely oli ollut positiivinen kokemus käytännön harjoitteluissa. Saa kulkea osaavan sairaanhoitajan mukana, voi tukeutua ohjaajaan tarvittaessa ja saa oikeasti harjoitella. Moni opiskelijoista koki, että nimenomaan tunne siitä, että saa harjoitella eikä tarvitse heti tietää kaikkea oli tärkeä osa ihanteellista oppimisympäristöä.

O2: Me ollaan opiskelijoita, ei me voida osata kaikkea heti. Pitää tuntua siltä että saa harjoitella

Palautteen osalta ihanteellisessa ympäristössä kaikki opiskelijat vastasivat samalla tavalla. Palaute pitäisi pääasiallisesti saada kahden kesken rauhallisessa ympäristössä. Palautetta pitää saada pitkin harjoittelujaksoa ja sen pitää olla ajankohtaista, vanhoihin ei saa takertua. Osa opiskelijoista koki, että pieni pysähtyminen päivittäin olisi paikallaan, että olisi mahdollisuus vaihtaa pari sanaa ohjaajan kanssa. Moni opiskelijoista korosti vastavuoroisuutta palautteen annossa.

O4: Joskus pelkkä ”kiitos tästä vuorosta” on enemmän kuin riittävästi motivoimaan harjoittelussa eteenpäin.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimus antoi paljon tietoa opiskelijoiden kokemuksista siitä, minkälainen on ihanteellinen oppimisympäristö, minkälainen on ihanteellinen harjoittelun ohjaaja ja miten harjoitteluyksikön ilmapiiri vaikuttaa opiskelijaan. Tutkimuksen yhtenä merkittävänä tuloksena voi pitää sitä, että jokainen opiskelija kokee käytännön harjoittelun suhteellisen samalla tavalla ja suurin piirtein samat asiat toistuivat kaikkien vastaajien kesken. Hajonta vastauksissa oli melko pientä.

Opiskelijat kokivat, että ihanteellisessa oppimisympäristössä opiskelijat huomioidaan heti harjoittelujakson alusta lähtien. Opiskelijoiden perehdyttäminen aloitetaan ensimmäisestä harjoittelupäivästä lähtien ja heitä ei jätetä yksin. Perehdytys kestää tiiviinä muutamia päiviä ja jatkuu läpi harjoittelujakson. Opiskelijat kokivat tärkeänä, että heidän tasonsa tunnustetaan ja harjoittelujakson tavoitteet luodaan realistisesti opiskelijan taso huomioiden. Lisäksi tavoitteita tarkastellaan tasaisin väliajoin ja tarvittaessa lasketaan tai nostetaan tavoitteita.

Opiskelijat toivat esiin ihanteellisia ominaisuuksia harjoittelun ohjaajassa. Ihanteellinen ohjaaja huomioi opiskelijan tason, selittää miksi harjoittelupäivässä tai toimenpiteessä toimitaan tietyllä tavalla ja antaa opiskelijan harjoitella rauhassa. Ihanteellinen ohjaaja antaa opiskelijalle vastuuta ja vapautta tehdä itse taitojen karttuessa. Hän kunnioittaa omaa työtään, perustelee toimintansa ja luo harjoitteluyksiköstä positiivisen kuvan opiskelijalle.

Ihanteellisessa harjoitteluyksikössä ilmapiiri on avoin ja koko henkilökunta osallistuu opiskelijoiden ohjaukseen omalta osaltaan. Harjoitteluyksikössä vallitsee avoin ja positiivinen ilmapiiri ja opiskelijat voivat kysyä keneltä tahansa ongelman eteen tullessa. Opiskelijaa kohdellaan kollegana ja tulevana työtoverina. Opiskelijaa suojellaan harjoitteluyksikön sisäisiltä konflikteilta eikä opiskelijaa vedetä mukaan niihin. Opiskelijalle ei myöskään puhuta pahaa työtovereista tai esimiehistä näiden selän takana.

Palautteen anto opiskelijoille tapahtuu pääosin rauhallisessa ympäristössä kahden kesken. Positiivista palautetta voidaan antaa kuitenkin pitkin harjoitte-

lua ja työpäivää, myös potilaiden kuullen. Rakentava ja virheitä korjaava palaute kuitenkin pitäisi aina antaa kahdenkeskeisenä, rauhallisessa ympäristössä. Palaute pitää olla realistista ja ajankohtaista, sekä vastavuoroista. Jokaisella pitää olla oikeus saada palautetta sekä antaa palautetta.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tilaaja Pohjois-Kymen sairaala kerää itse opiskelijoilta palautetta harjoittelujaksoista. Kyselyissä käydään läpi harjoittelun sujumista sekä sitä, minkälainen oppimiskokemus ja harjoitteluyksikkö olivat. Tämän tutkimuksen pohjalta heräsi ajatus siitä, että olisi mielenkiintoista tutkia miten paljon totuudenmukaista palautetta opiskelijat jättävät eri osastoista, verraten esimerkiksi oman työemme tuloksiin. Herää kysymys siitä, uskaltavatko opiskelijat jättää rehellisen palautteen harjoittelujaksoista, koska kyseessä on pieni sairaala ja opiskelijat ja näiden vastaukset voi olla helppo yksilöidä. Olisi mielenkiintoista tehdä jonkinlainen ristiin verranta kyselytutkimuksena opiskelijoilta sekä sairaalan oman tiedonkeruun pohjalta.

7.3 Pohdintaa työn vaiheista

Hankalinta työn kanssa oli alkuun pääseminen. Molemmat opinnäytetyön tekijöistä ovat aiemmin valmistuneet korkeakoulusta ja molemmilla oli selkeä kuva siitä mitä olemme tekemässä. Jouduimme pohtimaan pitkään sitä, miksi tätä työtä teemme ja mikä on sen tarkoitus. Kun tapasimme työn tilaajaa muutamia kertoja, saimme sovituksi ne teemat, jotka tilaajaa kiinnostaa ja haastattelu-runko rakentui oikeastaan opinnäytetyön tilaajan toiveiden mukaisesti. Teoriaosuuden kokoaminen vei jonkin aikaa. Rakensimme teoriaosuuden hyvin pitkälti opinnäytetyön tilaajan haluamien teemojen ympärille. Teoriaosuuden kerääminen oli todennäköisesti työemme merkittävin ja työläin osuus. Koimme, että itse tutkimuksen toteuttaminen ja vastausten analysointi olivat nopeampia ja mukavampia tehdä kuin teorian kerääminen.

Työn edetessä aloimme pohtia sitä, että voiko ihanteellista oppimisympäristöä edes saavuttaa ja onko se tavoitteena realistinen. Totesimme tutkimustuloksia analysoidessamme, että ajatuksen tasolla ihanteellinen oppimisympäristö on

hieno ajatus, mutta käytännön resurssien, erilaisten ihmisten ja erilaisten oppijoiden näkökulmasta katsottuna, ihanteellinen oppimisympäristö on kaikille erilainen. Erilaisuudesta johtuen ihanteellinen oppimisympäristö jää hienoksi ajatuksiksi ja haaveeksi, jota on käytännössä mahdoton toteuttaa.

Samankaltaisia ajatuksia heräsi ihanteellisen ohjaajan kohdalla. Henkilökemiat ja erilaiset ihmiset tekevät käytännössä tämänkin ihanteen saavuttamisen mahdottomaksi saavuttaa, mutta tavoittelemisen arvoiseksi.

Ihanteellinen ilmapiiri käytännön harjoittelussa on myöskin kategoriassa jossa sen tavoitteleminen on hyvä mutta käytännössä mahdoton ajatus. Variaatiota tapahtuu henkilökemioiden ja ihmisten arvojen välillä niin paljon, että ihannetilanteen saavuttaminen on mahdotonta. Silti hyvän työilmapiirin eteen tehdään paljon töitä ja erilaiset ihmiset saadaan toimimaan hyvin yhteen kun jokainen kantaa kortensa kekoon. Hyvään ilmapiiriin harjoitteluympäristössä voidaan vaikuttaa henkilökunnan valinnoilla. Mielenkiinto ja opiskelijamyönteisyys antavat vahvan pohjan ihanteelliselle ilmapiirille.

Vaikka aiheena ihanteellinen oppimisympäristö, ohjaaja ja ilmapiiri tuntuvat asioilta joita on mahdoton tavoitella käytännössä, on niissä kuitenkin paljon samankaltaisuuksia. Näistä ihanteista voidaan vetää johtopäätöksiä, jotka hyödyttävät opiskelijoita. Näitä asioita myös lähes kaikki haastatteluun vastanneista opiskelijoista toi esille. Kuitenkin on pohjimmiltaan kyse perusasioista, asiallisesta huomioinnista, perustellusta toiminnasta ja mukaan ottamisesta. Annetaan opiskelijalle mahdollisuus oppimiseen ja huomioidaan opiskelijat yksilöinä.

Valmistuvina sairaanhoitajina, meidän on tärkeä ymmärtää käytännön harjoittelujen merkitys. Olemme siinä pisteessä uraamme, että pian me itse olemme käytännön harjoittelun ohjaajina. Silloin meidän on hyvä muistaa tämän opinäytetyön asiat ja tehdä oma osuutemme siinä, että opiskelijoilla olisi mahdollisimman ihanteellinen oppimisympäristö ja ihanteellinen ohjaaja käytettävissä. Tämä on asia, johon meistä jokainen voi omalla panoksellaan vaikuttaa

LÄHTEET

Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.

Elomaa, L., Lankanmaa, R.L., Palta, H., Saarikoski, M. & Sulosaari, V. 2008. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:fi:PDF> [viitattu 24.11.2015].

Heinonen, N. 2004 Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. STM 2003.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000 Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hukkanen E. 2005. Kehityskeskustelu sairaanhoitajan työn arvioinnissa ja kehittämisessä. Pro gradu -tutkielma. Lääketieteellinen tiedekunta Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Oulun yliopisto. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/92078/gradu00374.pdf?sequence=1> [viitattu: 24.11.2015].

Jokinen J, Lähteenmäki L & Nokelainen P. 2009. Työssäoppimisen lumo. Ammatillisen sekä ammatillisen korkea-asteen koulutuksen ja työelämän yhteistyön hyvät käytänteet. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: HAMK julkaisut.

Kallio, S. 2011. Tavoitteena taitava sairaanhoitaja. Sairaanhoitajaopiskelijan oppiminen käytännön harjoittelussa. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82524/gradu05020.pdf?sequence=1> [viitattu: 20.11.2015].

Kotila, H. & Mutanen, A. 2004. Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Helsinki: EDITA.

Laiho, A. & Ruoholinna, T 2011. Terveysalan ammatit ja koulutus. Helsinki: GUADEAMUS.

Laine, A. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. 9.-11. painos. Helsinki: WSOY.

Lepistö, I. 2000. Työpaikkakouluttajan käsikirja. Työturvallisuuskeskus. Kirjapaino Oy Merkur, Helsinki.

Liimatainen, L. 2002. Kokemuksellisen oppimisen kautta kohti terveyden edistämisen asiantuntijuutta: hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveyden edistämisen oppiminen hoitotyön harjoittelussa. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13498/9513913511.pdf?sequence=1> [viitattu 24.11.2015].

Luojus, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli: ohjaajien näkökulma. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampere University Press. Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66696/978-951-44-8315-8.pdf?sequence=1> [viitattu 24.11.2015].

Manninen, E. & Pulkkinen, M. 2003 Käsikirja harjoittelun ohjauksen sisällöstä. Sairaanhoidajalehti 12; 17-19

Munnukka T, 1997. Hoitamaan oppiminen ja opettaminen: käytännöllinen opetus sairaanhoitajakoulutuksessa. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Mäkinen A. 1999. Ammattiopetuksen haasteet. Työelämän koulutus- ja osamistarpeiden ennakointi Vakka-Suomen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä, Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon, 2006. Saatavissa:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi> [viitattu 10.11.2015].

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1998. Hoitotieteen tutkimus-metodiikka. Juva: WSOY.

Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Romppainen, M 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Väitöskirja.

Kuopio: Kopijyvä. Saatavissa:

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0570-3/urn_isbn_978-952-61-0570-3.pdf [viitattu 24.11.2015].

Saarnilehto, A., (toim.). 1998. Tutkijan oikeudet ja velvollisuudet. Juva: WSOY.

Salonen P. (toim.) 2007. Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun julkaisu. B: Ajankohtaista.

Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat ammattikorkeakoulun, koulutusmaakunnan, opintoalan (opetushallinnon 2002 luokitus) ja koulutustyyppin mukaan 2001-2014 Saatavissa:

<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/Stat->

[Fin__kou__akop/110_akop_tau_103.px/?rxid=c58ce91d-458a-45a0-8462-5df57c638bc1](http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/Stat-Fin__kou__akop/110_akop_tau_103.px/?rxid=c58ce91d-458a-45a0-8462-5df57c638bc1) [viitattu 18.11.2015].

STM. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu: suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226692> [viitattu 22.11.2015].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varila, J. 1990. Itseohjautuvan oppimisen käsitteellistä ja empiiristä tarkastelua. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tutkimuksia N:o 2. Helsinki: Yliopistopaino.

Varila, J. & Viholainen, T. 2000. Työn ilo tutkimuksen kohteeksi : mitä uusia tuulia ja virikkeitä työn ilon kokemukset tarjoavat henkilöstön tai organisaation kehittämiseen? Joensuu : Joensuun yliopisto, 2000

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: TAMMI.

Vuorinen, R. 2004. Hoitotyön ohjattu harjoittelu – kirjallisuuskatsaukseen perustuva tarkastelu. Hoitotyön ryhmän julkaisu 1/2004:8.

Väisänen P. 2003. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa Ammatillinen osaaminen, työelämän kvalifikaatiot ja itseohjautuvuus opiskelijoiden it-sensä arvioimina. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 83. Joensuun yliopistopaino. Joensuu 2003.

Övermark, A. 2008. Teho- ja leikkausosastojen opiskelijaohjaajien koulutuksen ja tuen tarve – ohjaajien näkökulma. Pro gradu- tutkielma. Hoitotieteenlaitos. Turun yliopisto

Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat ammattikorkeakoulun, koulutusmaakunnan, opintoalan (opetushallinnon 2002 luokitus) ja koulutustyyppin mukaan 2001-2014

Ammattikorkeakoulujen opiskelijat ammattikorkeakoulun, koulutusmaakunnan, opintoalan (opetushallinnon luokitus) ja koulutustyyppin mukaan 2001-2014 muuttujina Opintoala, Koulutustyyppi, Ammattikorkeakoulu, Koulutusmaakunta, Vuosi ja Tiedot

					Opiskelijat, yhteensä
702 Terveysala	Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus	Ammattikorkeakoulut yhteensä	Koko maa	2005	2 461
				2006	2 454
				2007	2 858
				2008	2 843
				2009	3 146
				2010	3 592
				2011	3 589
				2012	3 659
				2013	3 989
				2014	4 131

Taulukko löytyy: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/Stat-Fin__kou__akop/110_akop_tau_103.px/?rxid=c58ce91d-458a-45a0-8462-5df57c638bc1

Yhteenveto käytännön harjoittelun aikana oppimiseen vaikuttavista tekijöistä:

- Edellytykset positiivisen oppimiskokemuksen syntyyn, minkä kautta opiskelijan itsetuottamus ja motivaatio kasvavat ja työssäoppiminen onnistuu paremmin
- Suunniteltu harjoittelijan ohjeistus ja arviointi ja työssäoppimisprosessin organisointi
- Mahdollisuus päästä erilaisiin työtehtäviin jotka vastaavat laadittuja tavoitteita ja tukevat ammattitaidon kehitystä
- Harjoittelujakson pituus, ajankohta ja harjoittelupaikka huomioitu oppimissuunnitelmaa vastaaviksi
- Harjoittelijan oppimistarpeiden ja osaamistason huomiointi. Oppimisympäristö on sopivan haasteellinen mutta työpaineita ei ole liikaa
- Mielekäs oppimisympäristö missä harjoittelijalla on mahdollisuus olla aktiivinen, oma-aloitteinen ja vastuullinen
- Ohjaajan asenne ja kiinnostus opiskelijan ohjauksesta ja kehityksestä ammattilaiseksi, hän opastaa opiskelijaa aktiivisuuteen, tiedon hankintaan ja itsenäiseen työskentelyyn
- Ohjaaja ymmärtää omaa roolinsa ja ohjauksen merkityksen ja hänellä on ohjaukseen valmiudet
- Oppimisprosessi suunniteltu niin, että harjoittelijalla muodostuu kokonaiskuva työtehtävästä, opiskelijalla on mahdollisuus itsenäisesti suorittaa tehtävät alusta loppuun
- Opiskelijan huolellinen ja hyvin suunniteltu perehdyttäminen työyksikköön harjoittelun alkaessa
- Tavoite oppimiselle käytännön harjoittelun aikana on selkeä. Opiskelijalla on henkilökohtainen suunnitelma harjoittelujaksolle ja laaditut tavoitteet
- Palaute on tasavertainen ja ajankohtainen. Keskustelut ovat avoimia oppimista edistäviä ja kehitettäviä.

Haastattelua varten on laadittu seuraava teemahaastattelurunko, joka voi auttaa havainnollistaman haastattelun kulun ja pääasiat, jotka ovat kiinnostavia toimeksiantajan näkökulmasta. Teemahaastattelurunko on tarkistettu ohjaavan opettajan kanssa, ohjaustapaamisen aikana sekä toimeksiantajan yhteishenkilön kanssa.

Teemahaastattelu:

Haastatteluteema 1.

Kuinka opiskelijat kokevat perehdytyksen osastoon osana opiskelijaohjausta.

- mikä olisi ihanteellinen vastaanotto yksikköön
- ohjaajien kiinnostus
- perehdytykseen käytetty aika

Haastatteluteema 2.

Mikä on ihanneohjaaja opiskelijan näkökulmasta.

- miten ihannetilanteessa tapahtuu ohjaus työn ohessa
- ohjauksen toteuttaminen opiskelijan oppimistavoitteita tukien
- palautteen saanti ohjaajalta harjoittelun aikana

Haastatteluteema 3.

Mikä on ihanneilmapiiri opiskelijan näkökulmasta.

- muiden työntekijöiden osallistuminen ohjaukseen
- työntekijöiden keskinäinen vuorovaikutus
- opiskelijan asema työyhteisössä

Haastatteluteema 4.

Ihanne oppimisympäristö opiskelijan näkökulmasta.

- oppimistilanteiden tarjoaminen, mukaanotto ja osallistumismahdollisuudet
- paras ympäristö virheiden käsittelyssä tai positiivisen palautteen saamisessa

